

Νόμπελ Λογοτεχνίας 2017

Η θέα της αβύσσου

Της **ANNAΣ ΣΤΑΣΙΝΟΥ**

Τον Καζούο Ισιγκούρο τον γνώρισα νωρίς, στα πρώτα μου φοιτητικά χρόνια, στις αρχές της δεκαετίας του '80, μέσα από ένα φτενό βιβλιάρκι των εκδόσεων Λιβάνη, τη «Χλωμή θέα των λόφων». Το είχα αγοράσει από παρόρμηση –τίτλος αινιγματικός, άγνωστο όνομα συγγραφέα, στο εξώφυλλο μια γιαπωνέζικη μάσκα, μια κάπως επιτηδευμένη γραμματοσειρά που ανακαλούσε ιδεογράμματα– αλλά το διάβασα απνευστί.

Στο επίκεντρο του βιβλίου, η παράλληλη ιστορία δύο γυναικών αποτύπωνε τον μετεωρισμό ανάμεσα σε έναν πανάρχαιο πολιτισμό που αποσύρεται αργά και σ' εκείνη τη νέα συνθήκη που αναδύεται μέσα από οδυνηρούς σπασμούς, ολοκαίνουργια, υβριδική, ακόμη αδιαμόρφωτη, αλλά αναιδής, ορμητική, διεκδικητική. Ανέτεμνε τη γυναικεία νοοτροπία, ανοίκεια και παραδόξως κοντινή. Διερευνούσε τη σχέση ανάμεσα στις γενιές, ανάμεσα στο παραδοσιακό και το σύγχρονο, την πληθμονή και την απώλεια, το σφάλμα και τη συγγνώμη.

Ηταν το πρώτο βραβευμένο βιβλίο ενός νεαρού Βρετανο-Ιάπωνα, που είχε γεννηθεί το 1954 και τότε, λίγο πριν κλείσει τα τριάντα, είχε συμπεριληφθεί από το περιοδικό *Granta* στους σημαντικούς συγγραφείς της γενιάς του, τον Μάρτιν Εϊμς, τον Σάλμαν Ρούσντι, τον Τζούλιαν Μπαρνς, τον Γκρέιαμ Σουίφτ, τον Ιαν ΜακΓιούαν κι άλλους ακόμη, που πραγματικά σφράγισαν την αγγλόφωνη λογοτεχνία επί δεκαετίες.

Ό,τι απασχόλησε σε όλη του την πεζογραφία τον, νομπελίστα πλέον, Καζούο Ισιγκούρο –αυτήν τη συνεσταλμένη μορφή των βρετανικών γραμμάτων, που έφτασε στην Αγγλία στα πέντε του χρόνια από το ρημαγμένο Ναγκασάκι όπου

γεννήθηκε, σπούδασε Φιλοσοφία, Αγγλική Λογοτεχνία και Δημιουργική Γραφή στο περίφημο Πανεπιστήμιο East Anglia με τον Μάλκολμ Μπράντμερι, έζησε στην Αμερική on the road για ένα χρόνο και επισκέφθηκε την Ιαπωνία των προγόνων του μόλις το 1989– ήταν η οδυνηρή διαπλοκή παρόντος και παρελθόντος, η ρευστότητα της ανθρώπινης ταυτότητας, η αναζήτηση του νοήματος στο γέρμα της ζωής.

Στο μυθιστόρημά του «Τότε που ήμασταν ζωντανοί» (Καστανιώτης), ένας διάλογος ανάμεσα σ' έναν Ιάπωνα στρατιωτικό και τον κεντρικό ήρωα του βιβλίου είναι παραπάνω από ενδεικτικός: «“Μία από τις ποιήτριές μας, κυρία της ιαπωνικής αυλής πριν από πολλά χρόνια, είχε γράψει πως η παιδική μας ηλικία γίνεται σαν τόπος αλλότριος όταν πια μεγαλώνουμε”. “Για μένα, πάντως, Συνταγματάρχα, μόνον αλλότριος τόπος δεν υπήρξε. Θα έλεγα ότι εκεί εξακολούθησα να ζω όλη τη ζωή μου. Μόλις τώρα ξεκινάω να φύγω πια για αλλού”».

Η ταυτότητα κάθε ανθρώπου, μας λέει ο Ισιγκούρο, μπορεί να βρίσκεται κρυμμένη σ' ένα πακετάκι επιστολής από το παρελθόν, δεμένο με μια φθαρμένη κορδελίτσα· σ' ένα τοπίο, ένα τραγούδι, ένα φωτεινό πρωινό, διάστικτο από παιδικά γέλια· σε λίγες νότες μουσικής που ακούστηκαν στο φεγγαρόφωτο· σε μια νεφελώδη συντεταγμένη, που δεν καθορίζεται από ημερομηνίες και κάποια συγκεκριμένη χρονοκλίμακα, αλλά συναντιέται με ό,τι ο Γουέρντσγουορθ ονόμαζε «πρωταρχικό νόμο της φύσης μας» –δηλαδή, με το θεμελιώδες ανθρώπινο χάρισμα να μετακινούμαστε ψυχοδιανοητικά μέσα στον χρόνο.

Και οι αγωνίες των ηρώων του, οι βασανιστικοί νυγμοί της συνείδησης που προκαλεί το ανεύρετο, το πάντα φευγαλέο νόημα κάθε βίου, είναι κοινές, διανθρώπινες: Πώς μπορούμε να συντηρήσουμε τη μνήμη, προστατεύοντας την πολύτιμη ουσία της από τις στρεβλώσεις, τις κακοποιήσεις, τις χειραγωγήσεις που οδηγούν σε εκατόμβες; Πώς διαχειριζόμαστε τον πόλεμο, τον θάνατο, την απώλεια; Τι σημαίνει επιτυχία και τι δημιουργικότητα;

Μήπως και τα δυο είναι μια παγίδα, μια πλάνη; Τι φταίει και αναπόφευκτα αποστραγγίζονται από την ικμάδα τους όλα όσα μας έδιναν κάποτε χαρά, όλα όσα μας φαίνονταν έμπλεα νοήματος; Πόσο αιφνίδια εισβάλλει το γήρας στην αλαζονική αιωνιότητα της νιότης; Πόσο εύθραυστος είναι ο έρωτας και πόσο σαρκοβόρα η αγάπη; Τέλος, ποια είναι η σχέση του ανθρώπου με την εξουσία; Και πώς αναδύεται ένας ηττημένος από το πηγάδι της ματαιώσης;

Με επτά μυθιστορήματα στο ενεργητικό του («Χλωμή θέα των λόφων», Λιβάνης, «Καλλιτέχνης του ρευστού κόσμου», Εστία, «Τα απομεινάρια μιας μέρας», Καστανιώτης, «Ο απαρηγόρητος», Καστανιώτης, «Όταν ήμασταν ορφανοί», Καστανιώτης, «Μη μ' αφήσεις ποτέ», Καστανιώτης, και «Ο θαμμένος γίγαντας», Ψυχογιός), και μια έξοχη συλλογή διηγημάτων («Νυχτερινά», Καστανιώτης) ο Καζούο Ισιγκούρο «αποκάλυψε την άβυσσο πίσω από την ψευδαίσθηση πως συνδεόμαστε με τον κόσμο», καθώς προσφυώς αποφάνθηκε η Σουηδική Ακαδημία.